

Participácia a priestory pre mladých

Výsledky online konzultácií VIII.
Cyklu Európskeho dialógu
s mládežou

Katarína Čavojská
Rada mládeže Slovenska

Obsah

1. Úvod	2
2. Hlavné závery	3
3. Výsledky online konzultácií	5
3.1 Politika a rozhodovanie	5
3.2 Priestory pre mládež	10
3.3 Vzdelávanie a poskytovanie informácií	15
4. Socio-demografický profil respondentov	18

1. Úvod

Konzultácie pomocou online dotazníka v rámci VIII. cyklu Európskeho dialógu s mládežou prebiehali na území Slovenska v období od marca do júna 2021. Procesne nasledovali po tzv. kvalitatívnych konzultáciách formou skupinových diskusií, ktoré prebiehali na prelome rokov 2020 a 2021. Konzultačný dotazník vyplnilo v aktuálnom cykle 4490 mladých ľudí. Veľkú väčšinu z nich, až 76% (3427 osôb) predstavovali mladí ľudia vo veku 15-19 rokov. Oproti predchádzajúcim cyklom sa zapojilo do konzultácií menej ľudí. Dôvodom je pandemická situácia a príslušné opatrenia, osobitne potom dištančné vzdelávanie, ktoré skomplikovali dostupnosť mladých ľudí, možnosť ich priameho oslovenia ako aj ich ochotu dotazník vyplniť.

Konzultačný dotazník bol vytvorený centrálnie na Európskej úrovni, oproti predchádzajúcim cyklom nastala zmena v spôsobe jeho prípravy a administrácie. Tieto aktivity prebiehali centrálnie vrátane prekladu dotazníkov, Národné pracovné skupiny mali možnosť pripomienkovať dotazník, a jeho finálnu verziu distribuovať na národnej úrovni. Viac informácií o Európskom dialógu s mládežou je na stránke eudialogsmladezou.sk.

V nasledujúcom texte prinášame zistenia, ktoré sú výsledkom analýzy dát získaných prostredníctvom online dotazníka. Dáta boli zozbierané na princípe ankety resp. „samovýberu“, to znamená, že prezentované zistenia vypovedajú o respondentoch, ktorí sa rozhodli dotazník vyplniť. Zistenia získané týmto spôsobom nie je možné zovšeobecniť na celkovú populáciu mladých, vypovedajú hlavne o mladých, ktorí sa konzultácií zúčastnili. Cieľom konzultácií je v prvom rade zistiť čo najširšie názorové a skúsenostné spektrum, tak ako ho reflektujú samotní mladí ľudia v participatívnom procese.

Poznámka: Hodnoty v grafoch a tabuľkách sú v percentách, pokiaľ nie je uvedené inak.

Projekt bol realizovaný vďaka finančnej podpore European Commission - Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA)

2. Hlavné závery

Politika a rozhodovanie

Celkovo prevažuje pocit, že mladí nemajú vplyv na politické rozhodnutia a nemajú vplyv ani na to, ktoré témy sa dostávajú do verejných či politických diskusií. Čo sa týka možnosti poskytnutia spätnej väzby tým, ktorí prijímajú rozhodnutia, až 54% respondentov deklarovalo pocit, že takúto možnosť nemajú.

Najsilnejšie tento pocit politickej bezmocnosti prejavuje v prípade témy riadenia krízy COVID-19, kde až 59% respondentov uviedlo, že sa k tejto téme veľmi nemôžu vyjadriť, alebo sa k nej nemôžu vyjadriť vôbec. Druhou najviac odtrhnutou témou od možnosti vyjadrenia mladých sa ukazuje téma rozvoja vidieckych oblastí, čo je alarmujúce hlavne v kontexte informácie, že približne polovica mladých ľudí na Slovensku žije na vidieku.

Respondenti boli skeptickí, aj pri hodnotení možnosti vyjadriť sa k témam začleňovania menšín či k politike v oblasti duševného zdravia. Problematická je v tomto smere dlhodobo aj téma zamestnanosti mladých, ešte posilnená pandemickými opatreniami. Priaznivo hodnotili v perspektíve možností vlastného vyjadrenia oblasť vzdelávania a učenia sa, tému životného prostredia a klímy a prekvapivo aj rodovej rovnosti.

Z perspektívy projektu Európskeho dialógu s mládežou je nepochybne zaujímavé zistenie, ako je vnímaná samotná EÚ. V tejto súvislosti však evidujeme tiež pomerne nelichotivú situáciu. Polovica respondentov (50%) uviedla pocit, že k téme budúcnosti Európy sa nemajú možnosť vyjadriť. Opačný pocit deklarovalo oproti tomu menej - 40% respondentov. Napriek viacerým existujúcim nástrojom najviac pociťujú obmedzenia v možnosti vyjadriť sa k tejto téme mladí vo veku 15 – 19 rokov.

Respondenti hodnotili tiež opatrenia na zvýšenie vplyvu mladých ľudí na verejnú politiku a politické rozhodovanie. Zo zoznamu navrhovaných opatrení najväčšiu dôležitosť zaznamenala väčšia informovanosť politikov o obavách mladých ľudí. Druhým najdôležitejším opatrením bolo podľa mladých ľudí zlepšenie občianskej výchovy pre mladých ľudí na školách.

Súčasťou konzultácií bola aj perspektíva mladých ľudí s rôznym znevýhodnením alebo s nedostatkom príležitostí. Z pohľadu mladých ľudí, ktorí sa zapojili do vypĺňania konzultačného dotazníka sa ako najdôležitejšie javí opatrenie na zabezpečenie prístupu k politickým podujatiam pre všetkých mladých, vrátane mladých ľudí s nedostatkom príležitostí. Rovnako dôležitá je podľa nich tiež aj požiadavka, aby politici pravidelne podávali správy o opatreniach prijatých na odstránenie prekážok, ktoré bránia mladým ľuďom s nedostatkom príležitostí angažovať sa.

Viac ako polovica respondentov deklarovala dôležitosť pri opatrení zameranom na väčšiu mieru digitalizácie iniciatív Európskeho dialógu s mládežou, podobne v hodnotení dopadli špecializované stretnutia znevýhodnených mladých ľudí s politikmi.

Priestory pre mládež

Otázka priestorovej infraštruktúry pre mládež je na Slovensku dlhodobo v tieni politického záujmu. Na potrebu a dopyte po takýchto priestoroch medzi mladými sa ale dlhodobo nič nemení. Na otázku, či je veľa priestorov pre mládež, kde sa mladí ľudia môžu stretávať so svojimi rovesníkmi a tráviť s nimi čas, viac ako tretina respondentov uviedla, že takéto priestory v ich okolí neexistujú. Naopak 29% deklarovalo, že svoju situáciu hodnotia ako postačujúcu, z hľadiska priestorových možností pre trávenie voľného času s rovesníkmi.

Ďalšia otázka smerovala k hodnoteniu dostupnosti virtuálnych priestorov a platforiem, kde mladí prichádzajú do kontaktu zvyčajne s cieľom diskutovať o politike a verejnom rozhodovaní. Viac ako

polovica respondentov v tomto prípade deklarovala, že nepoznajú veľa takýchto virtuálnych priestorov a platforiem.

Zaujímavé je aj hodnotenie priestorov, ktoré mladí ľudia využívajú na stretávanie sa s rovesníkmi. Respondenti mohli zohľadniť reálne existujúce fyzické priestory ako aj online prostredie. Ukazuje sa, že väčšina mladých (65%), ktorí sa zapojili do online konzultácií, má možnosť využívať otvorené a prístupné takéto priestory všetkým mladým ľuďom. Vysoké percento dostupnosti priestorov aj je v tomto prípade potrebné interpretovať v kontexte formulácie otázky. Tá zahŕňala nielen fyzické priestory ale aj online platformy, ktorých dostupnosť ako aj možnosť využívania zvýšilo dištančné vzdelávanie počas pandémie.

Viac ako polovica respondentov hodnotila tieto priestory ako bezpečné pre mladých a tiež inšpiratívne a pútavé, či dokonca organizované a vedené mladými ľuďmi. Dôležité je všimnúť si, že viac ako štvrtina mladých priestory s takýmito atribútmi nevyužíva. Viac ako desatina tieto možnosti nedokáže vyhodnotiť, resp. nevedia, či tieto charakteristiky priestorov, v ktorých sa stretávajú, spĺňajú.

Medzi zmenami, ktoré by sa mali udiť vo vzťahu k priestorom pre mladých, rezonuje hlavne dopyt po väčšom rešpekte voči potrebám mladých. Znamenalo by to hlavne viac príležitostí na diskusiu o témach podľa svojho výberu, zatraktívnenie existujúcich priestorov, či zavedenie kurzov manažmentu pre mladých, aby takéto priestory udržiavali.

Respondentom bola predložená tiež možnosť vyjadriť sa k návrhom na vytvorenie prepojenia medzi mladými ľuďmi a politikmi na internete. Ako najužitočnejší sa javí prístup na webovú stránku o EÚ, ktorá by bola určená pre mládež. Druhou najzaujímavejšou možnosťou je návrh byť viac informovaný o tom, ktoré webové stránky a digitálne platformy môžeme využiť, aby som prispel/a k politickému rozhodovaniu.

Vzdelávanie a poskytovanie informácií

Aj téma hodnotenia kvality dostupných informácií je na mieste, keď sa bavíme o prístupe mladých ľudí k politike a politickému rozhodovaniu. Respondenti v otázke hodnotili viaceré kvalitatívne atribúty informácií o verejných záležitostiach. Celkovo však toto hodnotenie nevyznieva úplne priaznivo. Relevantnosť týchto informácií potvrdilo len o niečo málo ako polovica respondentov, podobne je to s dostupnosťou a zrozumiteľnosťou. Ostatné atribúty dopadli ešte horšie, dôveryhodné sú tieto informácie len podľa 39% respondentov. Len 35% respondentov hodnotilo informácie týkajúce sa verejných záležitostí ako úplné.

Občianska výchova a vzdelávanie zohráva kľúčovú úlohu v osvojovaní občianskych kompetencií, je nenahraditeľná v príprave pre plnohodnotný a zodpovedný občiansky život. Respondenti v dotazníku mali ohodnotiť svoju aktuálnu úroveň vzdelania v oblasti občianskej výchovy. Ako veľmi dobré svoje vzdelanie v tejto oblasti hodnotilo 18% respondentov, uspokojivú známku by sa udelilo 59% respondentov a 17% sebakriticky zhodnotilo, že ich úroveň vzdelania v oblasti občianskej výchovy je nízka. Priemerná známka je pomerne nelichotivá na úrovni 1,99.

Posledná otázka v oblasti vzdelávania a poskytovania informácií bola opätovne zameraná na hodnotenie užitočnosti opatrení, ktoré smerovali predovšetkým k posilneniu vzdelávania v oblasti kritického myslenia. Respondenti na škále hodnotili dve opatrenia, obe pritom prevažná väčšina hodnotila ako užitočné.

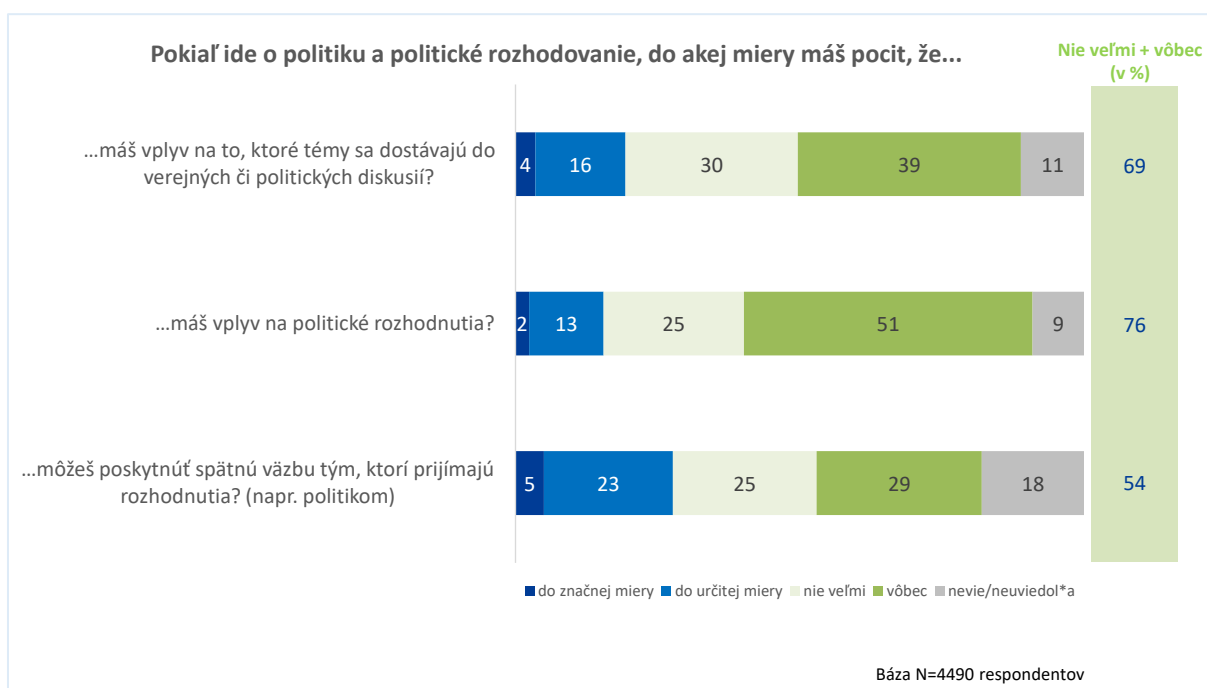
3. Výsledky online konzultácií

3.1 Politika a rozhodovanie

Mladí ľudia citlivo vnímajú politické prostredie v krajine, v ktorej žijú. Pandémia COVID-19 upriamila pozornosť verejnosti na politické dianie a politické rozhodnutia. Citlivo tieto otázky reflektujú aj mladí ľudia, čo sa nakoniec prejavilo aj v odpovediach na otázky v online konzultačnom dotazníku v aktuálnom VIII. Cykle Európskeho dialógu s mládežou.

Celkovo je pocit, že mladí majú dosah na politiku a politické rozhodovanie skôr menej rozšírený, prevažuje opačné hodnotenie. Až **76% respondentov** uviedlo, že **nemajú vplyv na politické rozhodnutia** (nie veľmi alebo vôbec). 69% respondentov má pocit, že nemajú vplyv ani na to, ktoré témy sa dostávajú do verejných či politických diskusií. Čo sa týka možnosti poskytnutia spätnej väzby tým, ktorí prijímajú rozhodnutia, až 54% respondentov deklarovalo pocit, že takúto možnosť nemajú.

Sledovali sme tiež rozdiely z hľadiska socio-demografických kategórií. Rozdiely, ktoré sme zaznamenali hovoria predovšetkým o stredoškólakoch, resp. mladých vo veku 15 – 19 rokov ako o tých, ktorí pociťujú najmenšiu možnosť ovplyvňovať verejné dianie.

Na životy mladých ľudí vplýva mnoho **tém verejnej politiky a politického rozhodovania**. Respondenti v dotazníku hodnotili témy z predloženého zoznamu.

U mladých prevažuje pocit, že k mnohým témam verejnej politiky a politického rozhodovania **nemajú priestor na vyjadrenie**. Najsilnejšie tento pocit bezmocnosti rezonuje v prípade témy **riadenia krízy COVID-19**, kde až **59% respondentov** uviedlo, že k tejto téme veľmi nemôžu vyjadriť, alebo sa k nej nemôžu vyjadriť vôbec. Desatina uviedla odpoveď neviem, resp. na otázku neodpovedali. Častejšie sú v tomto smere kritické ženy a mladí vo veku 15 – 19 rokov, teda väčšinou študenti SŠ, o ktorých vieme, že ich pandemické opatrenia postihli negatívne v najvýznamnejšej miere.

Druhou najviac odťažitou témou od možnosti vyjadrenia mladých sa ukazuje téma **rozvoja vidieckych oblastí**. V tomto prípade pocit že nemajú možnosť sa vyjadriť k téme deklarovalo 53% respondentov. 15% respondentov uviedlo odpoveď „neviem“, resp. na otázku neodpovedali. Ako téma verejnej politiky sa ukazuje byť menej dostupná hlavne pre ženy a mladých vo veku 15 – 19 rokov.

Približne polovica mladých, ktorí vyplnili dotazník, bola skeptická aj pokiaľ ide o možnosť vyjadriť sa k témam **začleňovania menších** (51%) alebo v **politike v oblasti duševného zdravia** (51%). Treba dodať, že aj v prípade týchto tém bol pomerne vysoký podiel mladých, ktorí nevedeli uviesť odpoveď alebo neodpovedali, a to až na úrovni 14 – 15%.

Téma **práce a zamestnanosti mladých** je vnímaná o niečo pozitívnejšie, stále však väčšina respondentov (47%) deklaruje že nemajú priestor k téme sa vyjadriť. Kritickí sú v tomto prípade mladí, ktorí žijú v mestách (okrem BA), ako aj mladí ktorí ešte nepracujú a vnímajú tému cez optiku obáv o vlastné uplatnenie na trhu práce.

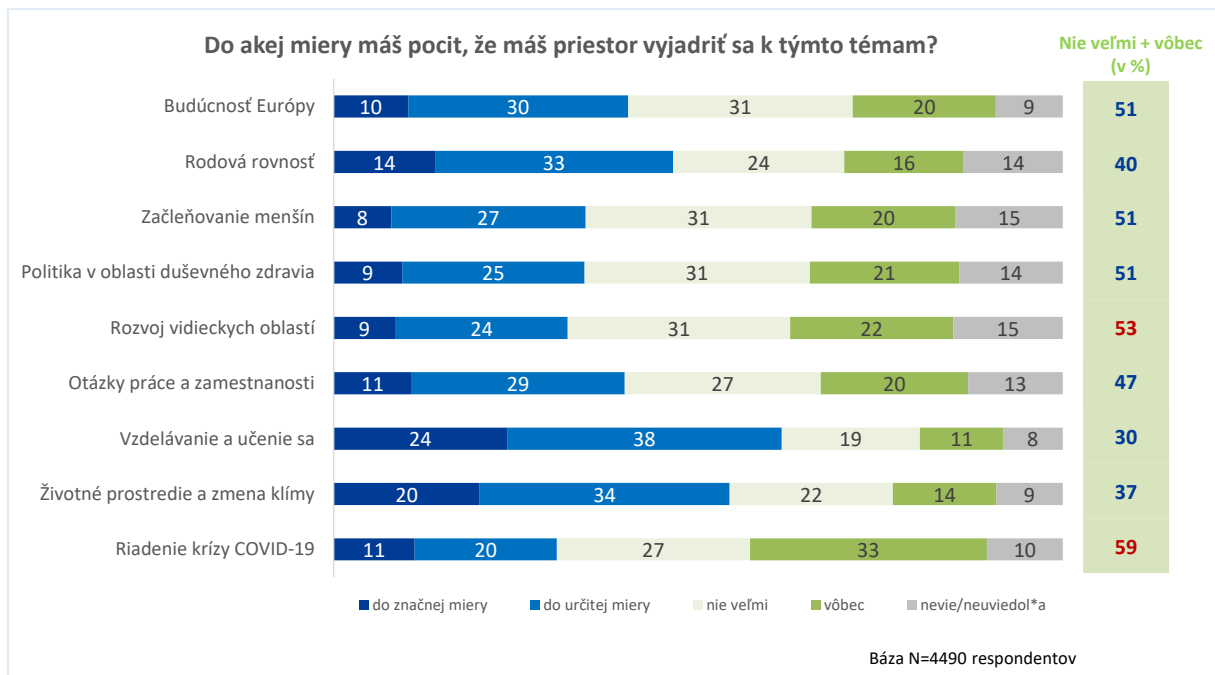
Z perspektívy projektu Európskeho dialógu s mládežou je nepochybne zaujímavé zistenie, ako je vnímaná samotná EÚ. V tejto súvislosti však evidujeme tiež pomerne nelichotivú situáciu. Polovica respondentov (50%) uviedla pocit, že k téme **budúcnosti Európy sa nemajú možnosť vyjadriť**. Opačný pocit deklarovalo oproti tomu menej - 40% respondentov. Napriek mnohým existujúcim nástrojom najviac pociťujú obmedzenia v možnosti vyjadriť sa k tejto téme mladí vo veku 15 – 19 rokov.

Možnosť vyjadriť sa mladí pociťujú najsilnejšie pokiaľ ide o tému **vzdelávania a učenia sa**. Možnosť vyjadriť sa, či už do značnej alebo určitej miery, pociťuje 62% respondentov. Toto prekvapivo vysoké skóre si vysvetľujeme hlavne formuláciou otázky ktorá otvára možnosti vyjadriť sa ku každodennej aktivite pre väčšinu respondentov – teda k učeniu. Takýto tematický posun však odvádza pozornosť od samotnej politiky vzdelávania. Vysoké percento pozitívnych odpovedí teda navrhujeme interpretovať v zmysle možnosti vyjadriť sa k individuálnym možnostiam vzdelávania, voľbe študijného odboru apod. Znamená to, že neodzrkadľuje reálne možnosti vyjadrovať sa k tvorbe príslušnej verejnej politiky. Túto interpretáciu predpoklad potvrdzuje aj socio-demografická analýza. Možnosť vyjadriť sa k téme deklarovali hlavne mladí vo veku do 14 rokov, žiaci ZŠ, ženy ako aj respondenti žijúci v mestách (okrem BA). Naopak kritickí k možnosti vyjadrenia k tejto téme boli absolventi SŠ a VŠ ako aj tí, ktorí už pracujú a teda vedia zhodnotiť príslušnú politiku z perspektívy svojich skúseností nielen so štúdiom ale napr. aj pri hľadaní práce.

Výrazné je pozitívne hodnotenie aj pri téme **životného prostredia a zmeny klímy**. V tomto prípade má 54% respondentov pocit, že majú priestor vyjadriť sa k téme. Toto zistenie je prekvapujúce, a súvisí pravdepodobne s hnutím *#Piatky za budúcnosť*, ktoré silno zarezonovalo nielen medzi mladými ale aj pri tvorbe globálnych politík zameraných na boj proti klimatickým zmenám. Častejšie sú v hodnotení priaznivo naladené ženy, stredoškólačky a respondenti, ktorí ešte nepracujú.

Miernu prevahu tých, ktorí pociťujú možnosť vyjadriť sa k téme sme zaznamenali aj pri **rodovej rovnosti**. Vyjadriť sa k tejto téme môže 47%, naopak pocit, že takýto priestor nemajú, uviedlo 40%

respondentov. V tomto prípade pozitívne odpovede uvádzali hlavne ženy a mladí vo veku 15 – 19 rokov, väčšinou študenti SŠ. Kritickejší boli na druhej strane muži a respondenti, ktorí už pracujú.

Respondentom bola tiež položená otázka, v ktorej hodnotili **opatrenia na zvýšenie vplyvu mladých ľudí na verejnú politiku a politické rozhodovanie**.

Zo zoznamu navrhovaných opatrení najväčšiu dôležitosť respondenti deklarovali v prípade **väčšej informovanosti politikov o obavách mladých ľudí**. Ako pomerne dôležitú alebo veľmi dôležitú označilo túto možnosť 64% respondentov.

Druhým najdôležitejším opatrením je podľa mladých ľudí **zlepšenie občianskej výchovy pre mladých ľudí na školách**. Ako pomerne dôležité alebo veľmi dôležité označilo toto opatrenie 61% respondentov.

Približne polovica respondentov (51%) označila ako dôležité aj **umožnenie mladým ľuďom zúčastňovať sa na stretnutiach s politikmi, kde prijímajú dôležité rozhodnutia**. Rovnako 51% respondentov považuje za dôležité zriadenie **online platformy o politike formulovanej v jednoduchom jazyku**, vďaka ktorej by mohli mladí ľudia poskytovať politikom rýchlu spätnú väzbu.

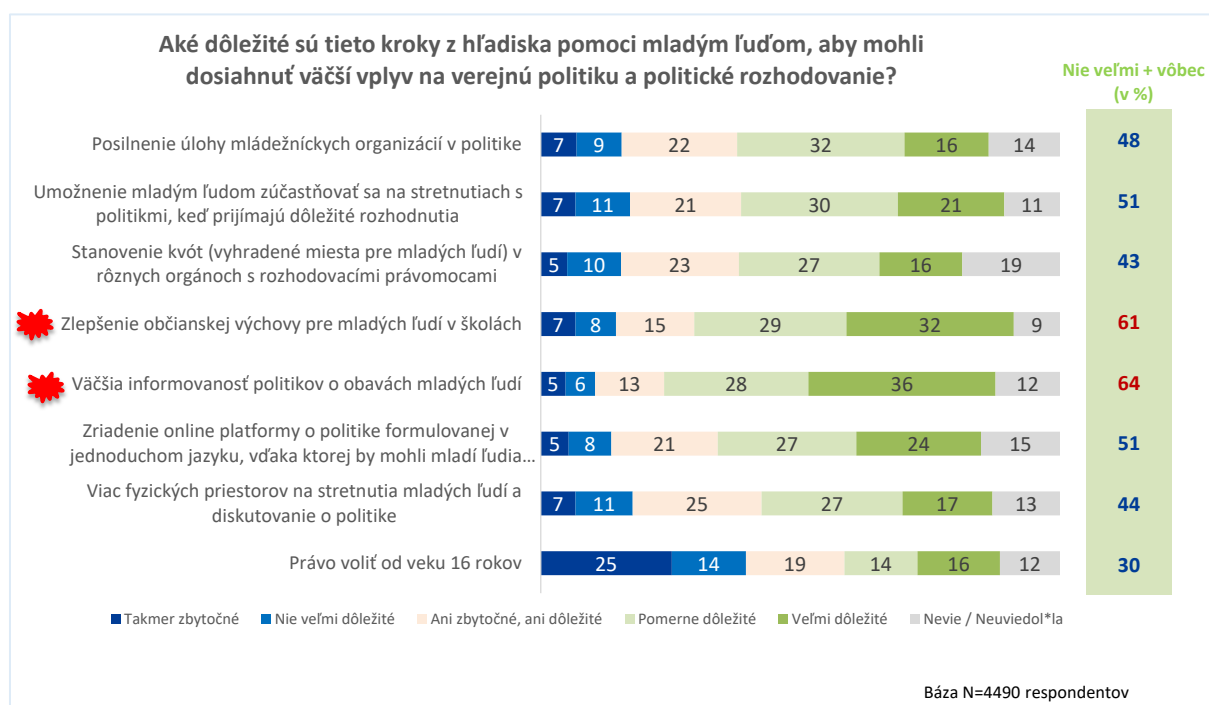
Medzi opatreniami bolo hodnotené aj **posilnenie úlohy mládežníckych organizácií v politike**. V tomto prípade deklarovalo opatreniu **dôležitosť 48% respondentov**. **44%** respondentov podporuje aj **viac fyzických priestorov** na stretnutia mladých ľudí na diskutovanie o politike.

Stanovenie kvót pre mladých v rôznych rozhodovacích orgánoch by uvítalo **43%** respondentov. V tomto prípade bol najvyšší podiel odpovedí neviem, ktoré uviedla až takmer pätina respondentov (19%).

Relatívne najnižšiu dôležitosť priradili respondenti **právu voliť vo veku od 16 rokov**. Ako dôležité ho označilo len 30% respondentov, pričom naopak, ako nie veľmi dôležité resp. takmer zbytočné ho označilo 39% respondentov. V tomto prípade ide aj o najviac odmietané opatrenie z predloženého zoznamu.

Pohľad na socio-demografické podobnosti a odlišnosti v odpovediach ukazuje zaujímavý vzorec. Dôležitosť všetkých opatrení, okrem práva voliť od veku 16 rokov, častejšie uvádzali ženy a mladí vo veku 15 – 19 rokov, prevažne študenti stredných škôl. Častejšie vyjadrovali dôležitosť aj respondenti, ktorí bývajú v mestách (okrem BA).

Profil respondentov, ktorí častejšie uvádzali ako pomerne alebo veľmi dôležité právo voliť od veku 16 rokov, je však úplne iný. Boli to hlavne najmladší respondenti vo veku 14 rokov a menej, žiaci základných škôl, respondenti, ktorí nepracujú, ale aj respondenti, ktorí žijú na vidieku.

Súčasťou konzultácií bola aj **perspektíva mladých ľudí s rôznym znevýhodnením alebo s nedostatkom príležitostí**. S týmto ohľadom boli hodnotené návrhy štyroch opatrení.

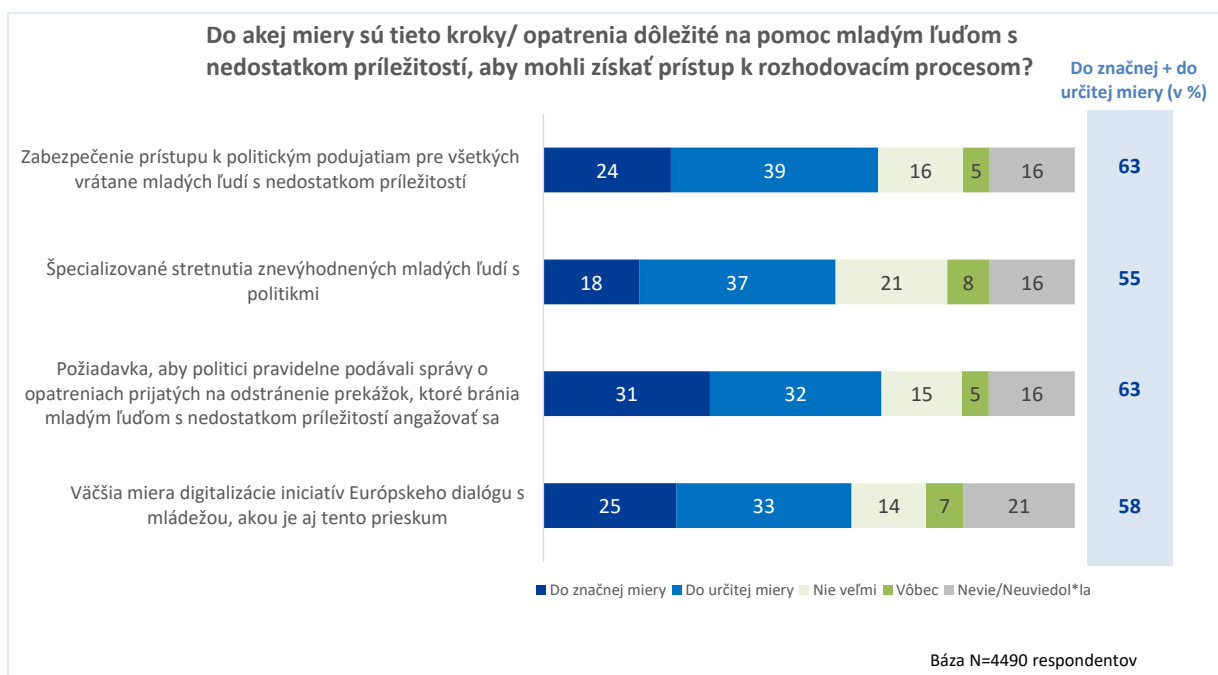
Z pohľadu mladých ľudí, ktorí sa zapojili do vyplňania konzultačného dotazníka sa ako najdôležitejšie javí opatrenie na **zabezpečenie prístupu k politickým podujatiam pre všetkých mladých**, vrátane mladých ľudí s nedostatkom príležitostí. Ako dôležitú či už do značnej alebo do určitej miery označilo túto možnosť **63% respondentov**.

Rovnako dôležito hodnotili takmer dve tretiny respondentov (63%) aj požiadavku, **aby politici pravidelne podávali správy o opatreniach prijatých na odstránenie prekážok**, ktoré bránia mladým ľuďom s nedostatkom príležitostí angažovať sa.

Viac ako polovica respondentov (58%) deklarovala dôležitosť pri opatrení zameranom na väčšiu mieru digitalizácie iniciatív Európskeho dialógu s mládežou, akou bol aj tento prieskum.

Špecializované stretnutia znevýhodnených mladých ľudí s politikmi označilo ako dôležité 55% respondentov.

Z hľadiska socio-demografickej štruktúry, dôležitosť predložených opatrení častejšie deklarovali ženy, mladí vo veku 15 – 19 rokov ale aj vo veku 25 a viac rokov, absolventi ZŠ a študenti SŠ a tiež obyvatelia miest a menších miest (teda okrem Bratislavy). Požiadavku, aby politici pravidelne podávali správy o opatreniach prijatých na odstránenie prekážok pre mladých s nedostatkom príležitostí častejšie uvádzali ako dôležitú mladí vo veku 25 a viac rokov.

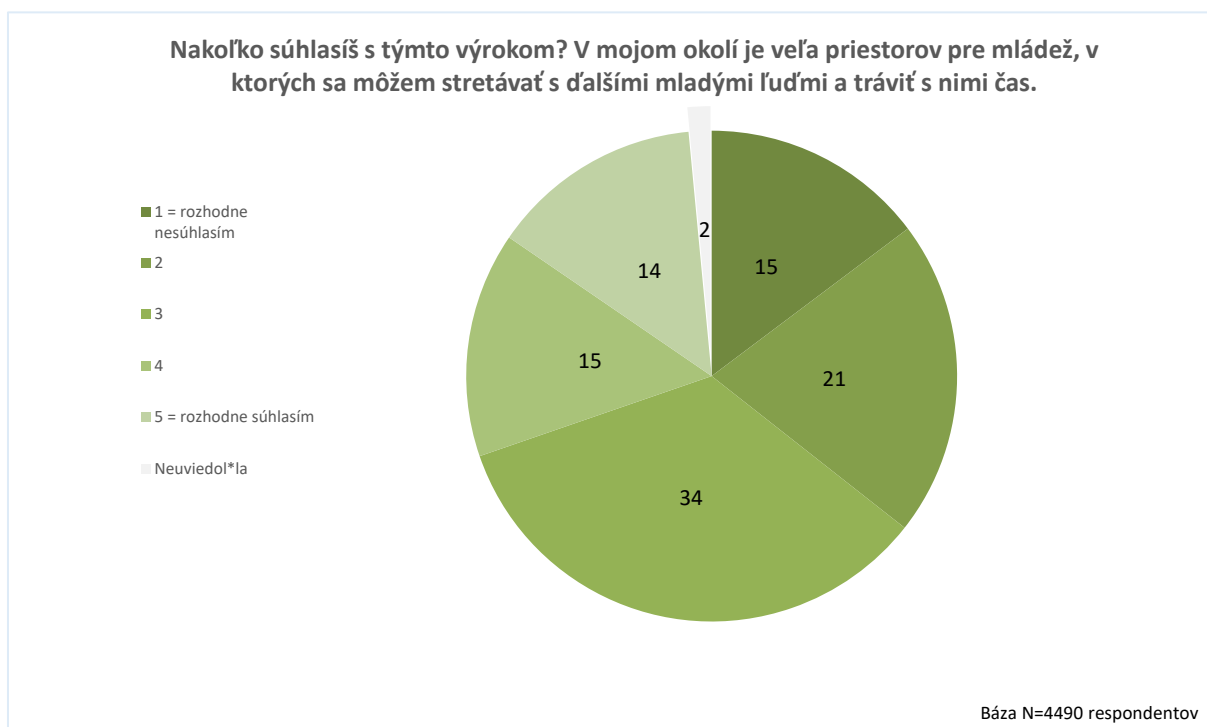

3.2 Priestory pre mládež

Otázka priestorovej infraštruktúry pre mládež je na Slovensku dlhodobo v tieni politického záujmu. Na potrebu a dopyte po takýchto priestoroch medzi mladými to ale opäť dlhodobo nič nemení.

Na otázku, či je veľa priestorov pre mládež, kde sa mladí ľudia môžu stretávať so svojimi rovesníkmi a tráviť s nimi čas, **viac ako tretina respondentov (36%)** uviedla nesúhlas, teda že **takéto priestory v ich okolí neexistujú**. Približne tretina (34%) označila na škále stredovú hodnotu. 29% potom deklarovalo súhlas, teda situáciu hodnotia ako postačujúcu, z hľadiska priestorových možností pre trávenie voľného času s rovesníkmi.

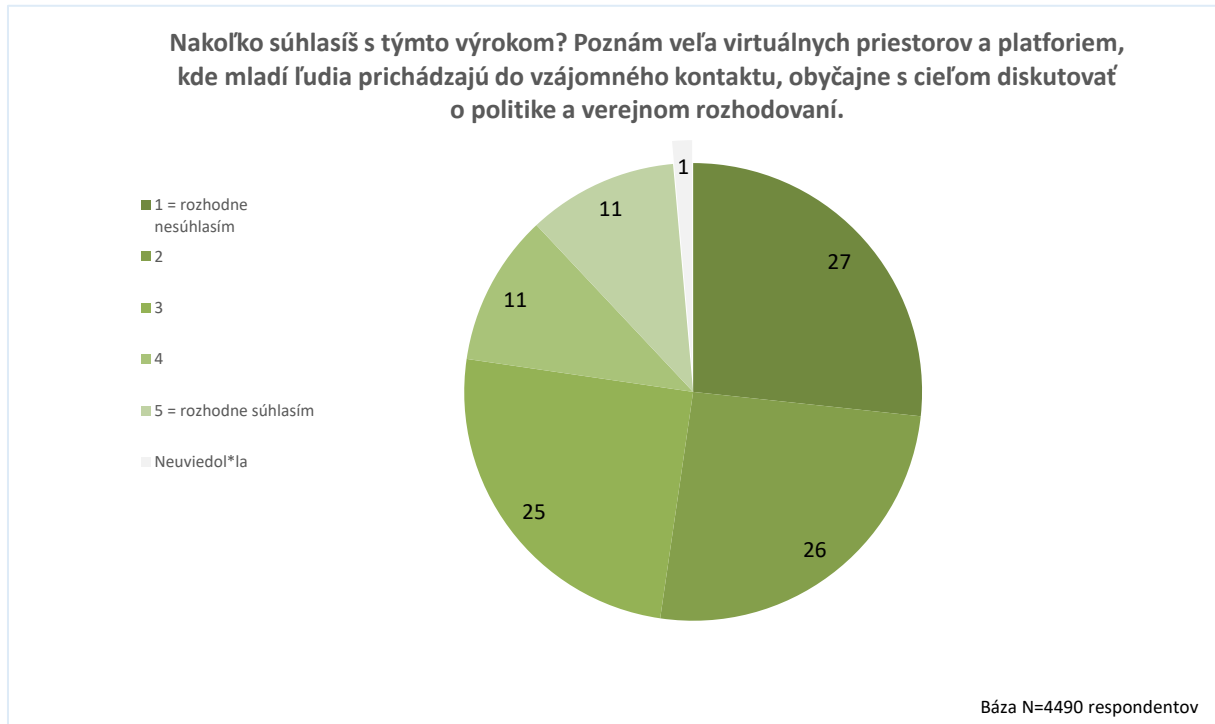
Nedostatok priestorov deklarovali častejšie ženy, respondenti, ktorí pracujú a respondenti, ktorí žijú na vidieku. Naopak dostatok priestorov pre takéto stretávanie deklarovali muži a najmladší respondenti, ktorí ešte navštevujú základné školy. Tieto zistenia potvrdzujú aj skúsenosti z praxe. Dostupnosť priestorov pre mladých pociťujú hlavne mladí stredoškólači, pre ktorých už väčšinou nie sú dostupné aktivity Centier voľného času apod. Pričom komerčné priestory (kaviarne, reštaurácie apod.) nemusia byť dostupné pre mnohých finančne.

Ďalšia otázka smerovala k hodnoteniu **dostupnosti virtuálnych priestorov** a platforiem, kde mladí prichádzajú do kontaktu zvyčajne s cieľom **diskutovať o politike a verejnom rozhodovaní**. Opäť respondenti reagovali na otázku formou súhlasu alebo nesúhlasu s predloženým výrokom.

Viac ako polovica respondentov (53%) v tomto prípade deklarovala nesúhlas, to znamená, že v ich **nepoznajú veľa takýchto virtuálnych priestorov a platforiem**. Štvrtina (25%) označila na škále stredovú hodnotu. Ďalších 22% respondentov deklarovalo súhlas, teda podľa ich názoru poznajú dostatok takýchto priestorov.

Socio-demografická perspektíva rozdielov v odpovediach je podobná ako pri predchádzajúcej otázke. Nesúhlas častejšie deklarovali ženy, mladí vo veku 15 – 19 rokov, absolventi ZŠ resp. študenti na SŠ a respondenti, ktorí žijú na vidieku. Naopak dostatok takýchto virtuálnych priestorov a platforiem deklarovali muži a najmladší respondenti do 14 rokov, ktorí ešte navštevujú základné školy.

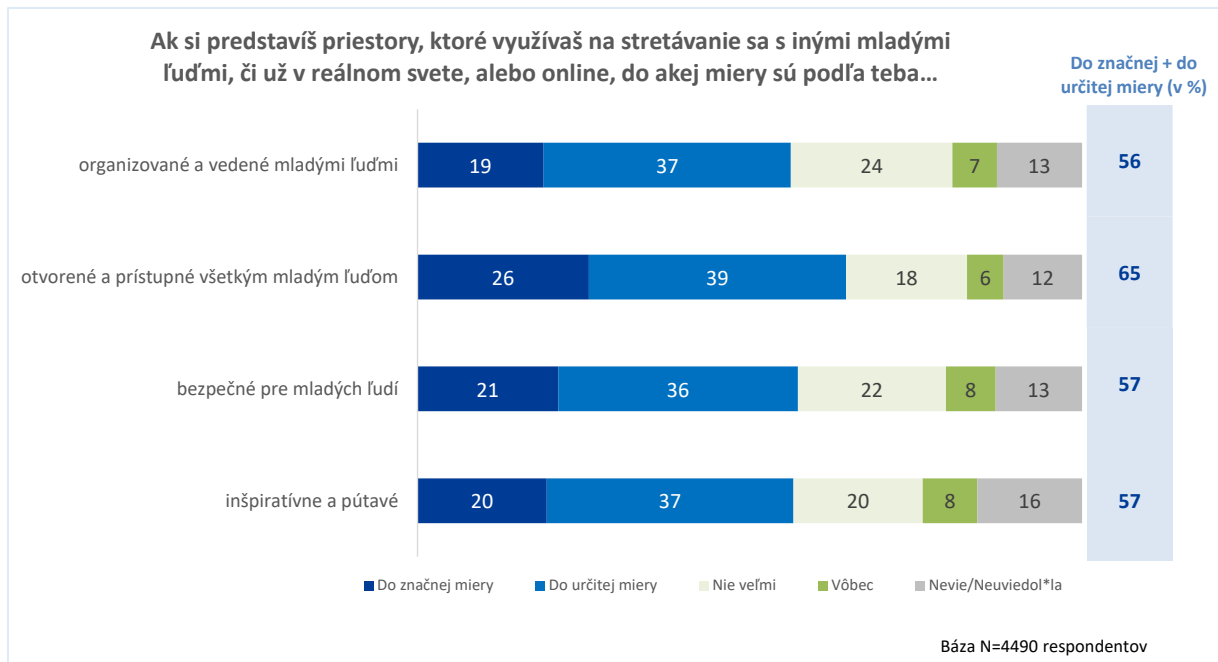

Zaujímavé je aj hodnotenie priestorov, ktoré mladí ľudia využívajú na stretávanie sa s rovesníkmi. Respondenti mohli zohľadniť **reálne existujúce fyzické priestory** ako aj **online prostredie**. Ukazuje sa, že väčšina mladých, ktorí sa zapojili do online konzultácií, **má možnosť využívať otvorené a prístupné priestory pre všetkých mladých ľudí**. Odpoveď do značnej alebo do určitej miery uviedli pri tejto možnosti takmer dve tretiny respondentov (65%). Vysoké percento dostupnosti priestorov aj v kontexte vyššie spomenutých problémov s ich dostupnosťou je v tomto prípade opäť potrebné interpretovať v kontexte formulácie otázky. Tá v tomto prípade zahŕňala nielen fyzické priestory ale aj online platformy, ktorých dostupnosť ako aj možnosť využívania zvýšilo dištančné vzdelávanie počas pandémie.

Viac ako polovica (57%) hodnotila tieto priestory ako **bezpečné pre mladých a tiež inšpiratívne a pútavé**. 56% respondentov má možnosť využívať priestory, ktoré sú **organizované a vedené mladými ľuďmi**. Pri týchto hodnotách je však dôležité všimnúť si, že viac ako štvrtina mladých priestory s takýmito atribútmi nevyžíva. Viac ako desatina tieto možnosti nedokáže vyhodnotiť, resp. nevedia, či tieto charakteristiky priestory, v ktorých sa stretávajú, spĺňajú.

Pozitívne sa pri hodnotení dostupných priestorov vyjadrovali častejšie ženy, mladí, ktorí študujú na stredných školách ako aj respondenti, ktorí žijú na vidieku alebo v menších mestách. Naopak negatívne sa k takýmto atribútom dostupných priestorov vyjadrovali častejšie starší respondenti, ktorí už pracujú, respondenti, ktorí sú absolventmi VŠ, prípadne žijú v Bratislave.

Pozreli sme sa aj na respondentov, ktorí častejšie uvádzali odpoveď „neviem“. Takýmto spôsobom sa vyjadrovali hlavne muži a najmladší respondenti vo veku 14 rokov a menej.

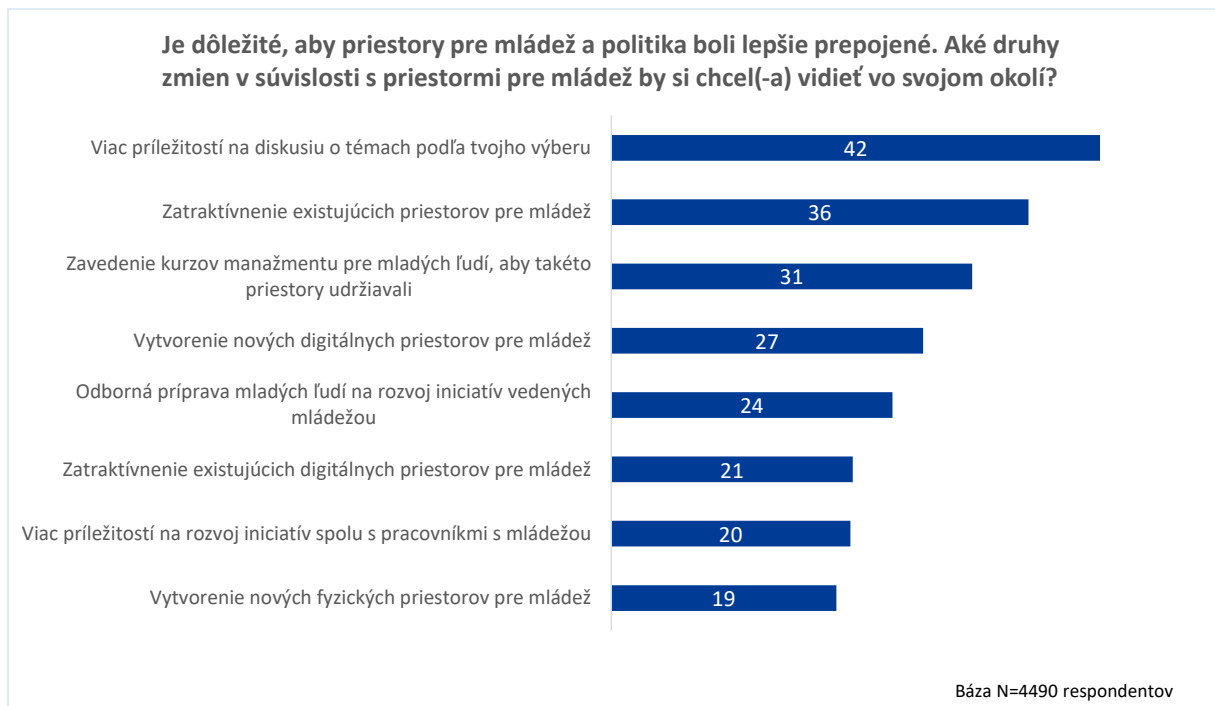
Medzi zmenami, ktoré by sa mali udiť vo vzťahu k priestorom pre mladých, rezonuje hlavne dopyt po väčšom rešpekte voči potrebám mladých.

Respondenti najčastejšie uvádzali **viac príležitostí na diskusiu o témach podľa svojho výberu**. Túto možnosť vybralo až 42% respondentov. **Zatraktívnenie existujúcich priestorov** pre mládež by uvítalo 36% respondentov. Takmer tretina (31%) by prijala aj zavedenie kurzov manažmentu pre mladých, aby takéto priestory udržiavali.

Ďalších 27% respondentov navrhuje **vytvorenie nových digitálnych priestorov** pre mládež. Takmer štvrtina (24%) by uvítala **odbornú prípravu pre mladých ľudí na rozvoj iniciatív** vedených mládežou.

Z hľadiska sledovaných socio-demografických znakov sledujeme, že ženy častejšie uvádzali také návrhy, ktoré súvisia s osobným rozvojom. Kategória mladých vo veku 15 – 19 rokov častejšie označovala ako dôležité návrhy na zatraktívnenie existujúcich priestorov, ale aj viac príležitostí na diskusiu podľa výberu mladých.

Vytvorenie nových priestorov hodnotili ako dôležité hlavne najmladší respondenti vo veku 14 rokov a menej, častejšie pritom označovali tak vytvorenie digitálnych priestorov ako aj fyzických priestorov pre mladých. Vytvorenie nových fyzických priestorov častejšie uvádzali tiež ženy.

Respondentom bola predložená tiež možnosť vyjadriť sa k **návrhom na vytvorenie prepojenia medzi mladými ľuďmi a politikmi na internete**. Celkovo mohli hodnotiť 5 návrhov opatrení.

Ako najužitočnejšie podľa počtu respondentov, ktorí danú možnosť označili, sa javí **prístup na webovú stránku o EÚ, ktorá by bola určená pre mládež**. Túto možnosť hodnotila známkou 4 alebo 5 až 41% respondentov. Ako neužitočné vníma toto opatrenie 20% respondentov.

Druhou najzaujímavejšou možnosťou v tomto pomyselnom rebríčku je návrh **byť viac informovaný o tom, ktoré webové stránky a digitálne platformy môžem využiť, aby som prispel/a k politickému rozhodovaniu**. Ako užitočnú ju označilo 38% respondentov. Opačné hodnotenie teda ako neužitočné tento návrh označilo 23% respondentov.

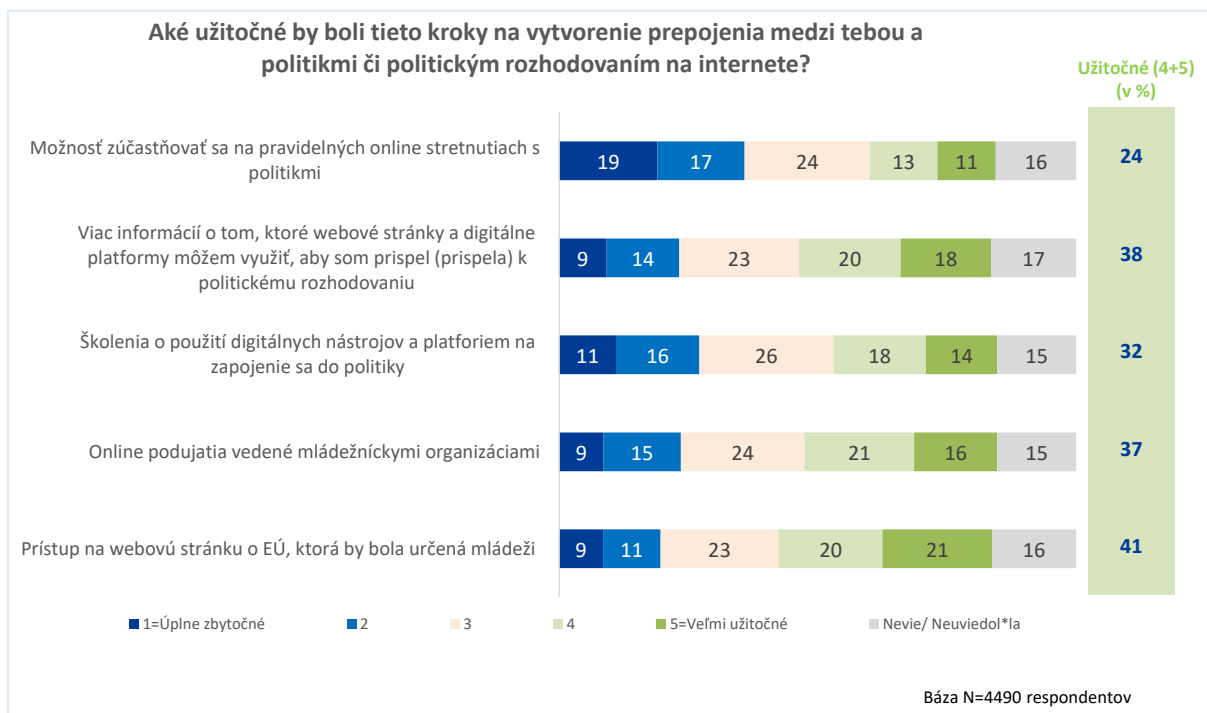
Tesne za ním s 37% respondentov, ktorí ho vnímajú ako užitočný, je návrh **online podujatí vedených mládežníckymi organizáciami**. Ako neužitočné ich vníma 24% respondentov.

Takmer tretina respondentov hodnotila ako užitočné aj **školenia o použití digitálnych nástrojov a platforiem na zapojenie sa do politiky**. Neužitočne vníma tento návrh 27% respondentov.

Relatívne najnižšiu užitočnosť z pohľadu respondentov sme zaznamenali pri návrhu možnosti **zúčastňovať sa na pravidelných online stretnutiach s politikmi**. V tomto prípade užitočnosť deklarovalo 24% respondentov. Pri tomto jedinom návrhu však bolo viac tých, ktorí ho hodnotili ako neužitočný, konkrétne 36% respondentov.

Čo sa týka hodnotenia užitočnosti predložených návrhov, ukazujú sa byť relevantné hlavne pre starších respondentov vo veku 25 a viac rokov, pre absolventov VŠ, respondentov, ktorí už pracujú a tiež pre respondentov, ktorí bývajú v mestách (okrem BA).

Mierne odlišný preferenčný vzorec sme zaznamenali pri návrhu prístupu na stránku EÚ, ktorá by bola určená mládeži. Túto možnosť častejšie uvádzali ženy, respondenti s ukončeným základným vzdelaním, a respondenti, ktorí bývajú v mestách (okrem BA).

3.3 Vzdelávanie a poskytovanie informácií

Aj téma hodnotenia kvality dostupných informácií je na mieste, keď sa bavíme o prístupe mladých ľudí k politike a politickému rozhodovaniu. Respondenti v otázke hodnotili viaceré kvalitatívne atribúty informácií o verejných záležitostiach.

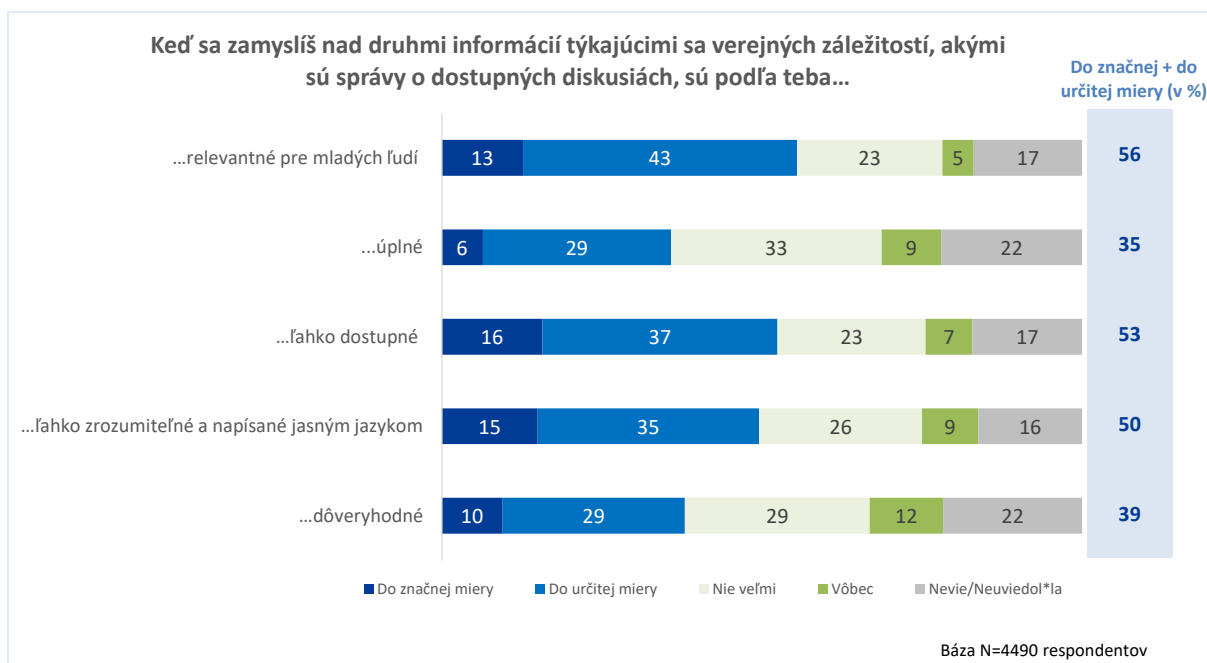
Celkovo toto hodnotenie nevyznieva úplne priaznivo. **Relevantnosť** týchto informácií potvrdilo len o niečo **málo viac ako polovica respondentov (56%)**, **ľahko dostupné** sú podľa 53% respondentov no a **ľahko zrozumiteľné** a napísané jasným jazykom sú tieto informácie len podľa 50% respondentov.

Ostatné atribúty dopadli ešte horšie. **Dôveryhodné** sú tieto informácie len podľa 39% respondentov. Len o málo viac ako tretina (35%) respondentov hodnotila informácie týkajúce sa verejných záležitostí ako **úplné**.

Pomerne vysoké bolo v tomto prípade aj zastúpenie odpovedí neviem. Najviac, až 22% respondentov, sa nevedelo vyjadriť práve k otázke úplnosti a dôveryhodnosti informácií o verejných záležitostiach.

Na základe analýzy socio-demografických rozdielov sa ukazuje, že kritickí sú ku kvalite informácií o verejnom priestore skôr starší respondenti vo veku 25 rokov a viac, absolventi VŠ či respondenti, ktorí už pracujú. Z hľadiska miesta bydliska, kritickejší sú obyvatelia Bratislavy.

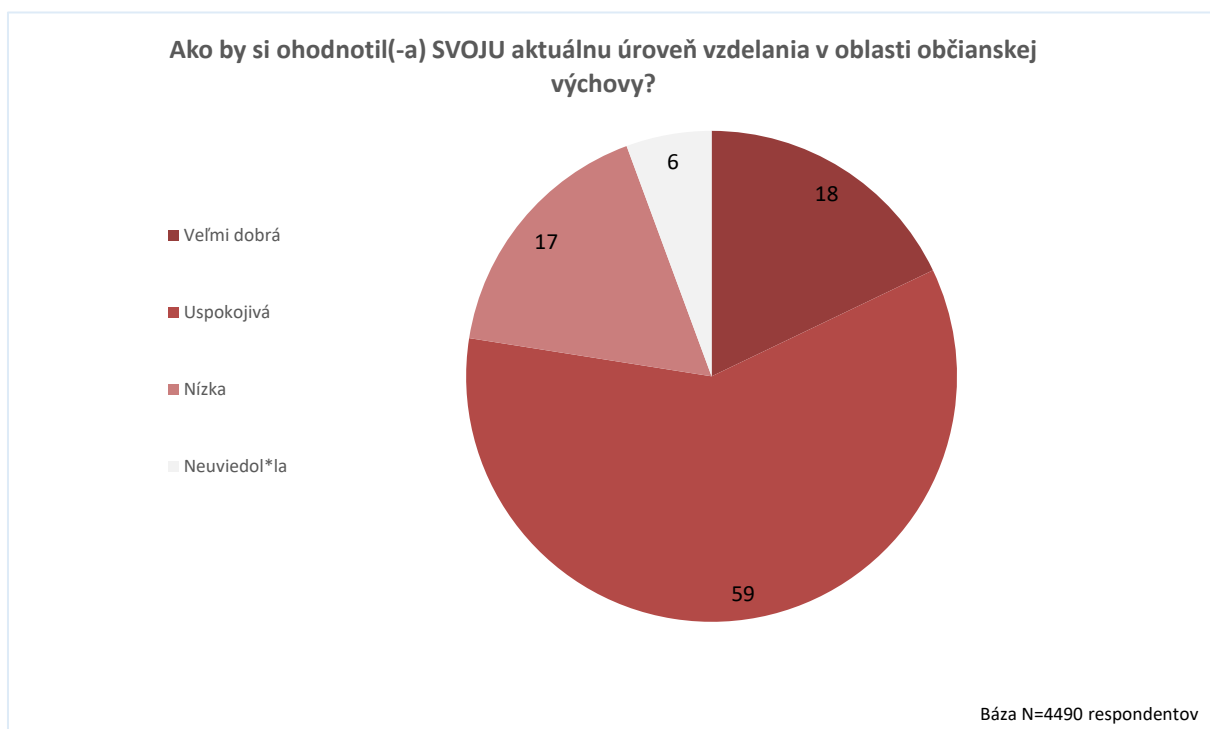
Čo sa týka úplnosti a dôveryhodnosti týchto informácií, tu sú kritickejšie hlavne ženy, mladí vo veku 15 – 19 rokov a absolventi základnej školy, resp. študenti stredných škôl. Tieto položky nevedeli vyhodnotiť častejšie mladí vo veku 14 rokov a menej.

Občianska výchova a vzdelávanie zohráva kľúčovú úlohu v osvojovaní občianskych kompetencií, je nenahraditeľná v príprave pre plnohodnotný a zodpovedný občiansky život. Respondenti v dotazníku mali ohodnotiť svoju aktuálnu **úroveň vzdelania v oblasti občianskej výchovy**.

Ako **veľmi dobré** svoje vzdelanie v tejto oblasti hodnotilo **18% respondentov**, **uspokojivú** známku by si udelilo **59% respondentov** a **17%** sebakriticky zhodnotilo, že ich úroveň vzdelania v oblasti občianskej výchovy je **nízka**. Preložené do hodnotiacej škály, od 1 po 3, kde 1 znamená veľmi dobré hodnotenie a 3 znamená zlé hodnotenie, je priemerná známka pomerne nelichotivá na úrovni 1,99.

Ako veľmi dobrú hodnotili svoju úroveň vzdelania najmladší respondenti vo veku 14 rokov a menej a absolventi VŠ. Ako uspokojivú častejšie hodnotili svoju úroveň vzdelania respondenti vo veku 15 – 19 rokov a absolventi ZŠ. Ako nízke svoje vzdelanie častejšie hodnotili ženy. Súvislosť s vekom v tomto prípade nie je prekvapivá, hoci vysoká sebadôvera v hodnotení u najmladších respondentov nemusí úplne odrážať realitu a určite súvisí aj s prostredím a časom vyplňania dotazníka. Je totiž možné, že pri tomto hodnotení svoju úlohu zohrala sociálna kontrola v prostredí vyučovacej hodiny. Pozornosť ale treba určite upriamiť na mladé ženy a ich tendenciu častejšie hodnotiť svoje vzdelanie v občianskej výchove ako nízke. Z iných výskumov¹ totiž vieme, že mladé ženy si v týchto témach celkovo veria menej a s tým následne súvisí aj ich nižšia ochota participovať.

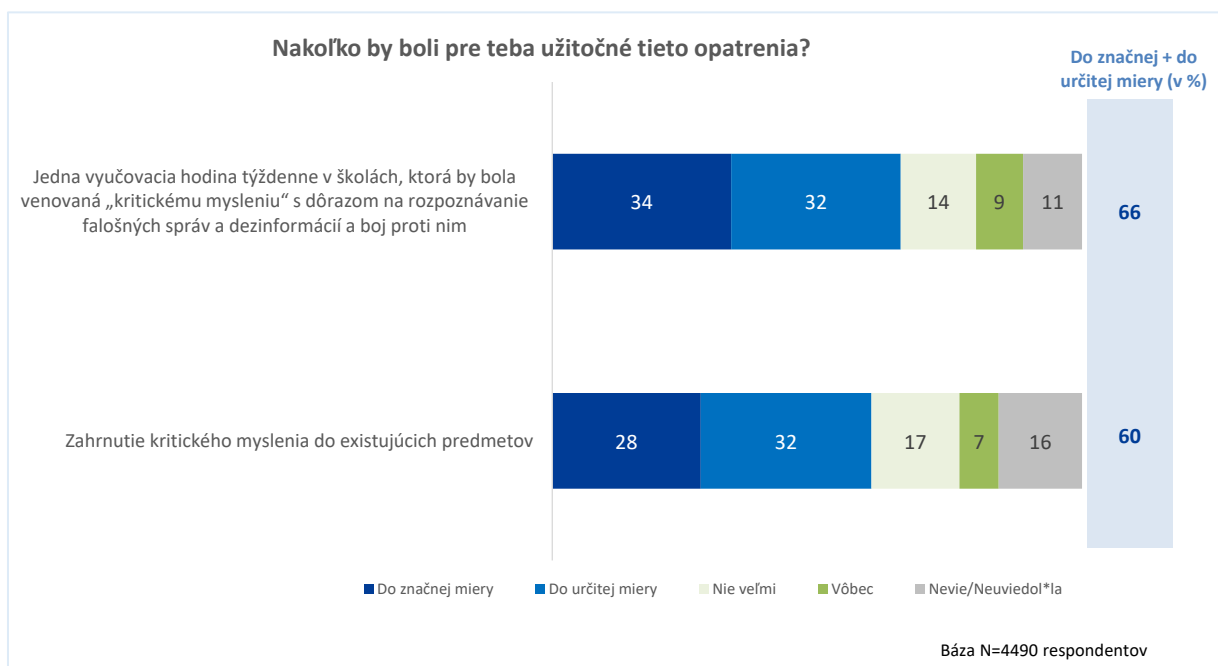
¹ Údaje z pripravovanej publikácie RmS a ČRDM Hodnoty mladých, 2021.

Posledná otázka v oblasti vzdelávania a poskytovania informácií bola opätovne zameraná na **hodnotenie užitočnosti opatrení**, ktoré smerovali predovšetkým k posilneniu vzdelávania **v oblasti kritického myslenia**. Respondenti na škále hodnotili dve opatrenia.

Až dve tretiny respondentov (66%) hodnotili ako užitočné opatrenie, podľa ktorého by bola jedna **hodina týždenne venovaná kritickému mysleniu**. Opačný názor, teda že takéto opatrenie nie je užitočné, deklarovalo 23% respondentov. Na otázku nevedelo odpovedať 11% respondentov.

Opatrenie, na základe ktorého by **kritické myslenie bolo zahrnuté do existujúcich predmetov** vníma ako užitočné o niečo menej respondentov, stále však takmer dve tretiny (60%). Ďalších 24% respondentov takéto opatrenie nevníma pozitívne. Až 16% respondentov v tomto prípade uviedlo odpoveď „neviem“.

Užitočnosť oboch opatrení deklarovali častejšie ženy, absolventi základných škôl a aktuálni študenti na stredných školách ako aj respondenti, ktorí bývajú v malom meste alebo v meste inom ako Bratislava. V prípade zahrnutia kritického myslenia do existujúcich predmetov častejšie uvádzali dôležitosť ešte aj starší respondenti vo veku 25 a viac rokov.

4. Socio-demografický profil respondentov

Považuješ sa za...

... muža.	41,6
... ženu	50,2
Nevnímam sa ani ako muž, ani ako žena	3,1
Neželám si uviesť	4,7
Neuviedol/la	0,5

V ktorom roku si sa narodil(-a)? / VEK

14 a menej.	15,8
15 – 19 rokov	76,3
20 – 24 rokov	3,3
25 a viac	0,6
Neuviedol/la	3,9

Aký je tvoj najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania?

Nemám formálne vzdelanie.	14,0
Absolvoval(-a) som základnú školu.	60,7
Absolvoval(-a) som strednú školu.	8,4
Mám bakalársky alebo rovnocenný titul.	0,9
Mám magisterský alebo rovnocenný titul.	1,3
Mám doktorský alebo rovnocenný titul.	0,6
Neželám si uviesť.	13,3
Neuviedol/la odpoveď	0,8

Pracuješ?

Pracujem na plný úväzok.	2,5
Pracujem na polovičný úväzok.	9,2
Nepracujem.	73,7
Neželám si uviesť.	13,1
Neuviedol/la odpoveď	1,5

Vzdelávaš sa?

Vzdelávam sa dennou formou štúdia.	84,9
Vzdelávam sa externou formou štúdia.	2,8
Už sa formálne nevzdelávam.	2,8
Neželám si uviesť.	8,6
Neuviedol/la odpoveď	1,0

Kde žiješ?

Žijem na vidieku.	41,6
Žijem v malom meste alebo v meste.	46,4
Žijem v Bratislave.	5,3
Neželám si uviesť/neviem.	6,2

Neuviedol/la odpoveď	0,4
----------------------	-----

V tejto krajine (na Slovensku) si sa aj narodil(-a)?

Áno	93,9
Nie	2,5
Neviem	1,9
Neželám si uviesť	1,4
Neuviedol/la odpoveď	0,3